

## REZÜMÉK

0473

ERDŐS Ákos

### A Vám- és Pénzügyőrség kábítószer-ellenes tevékenysége a rendszerváltást követő első évtizedben

Az illegális pszichoaktív szerekkel való visszaélés az 1990-es évek Magyarországon épp olyan társadalmi kihívást jelentett, akárcsak napjainkban. Ilyenkor az állam, hogy segítse, megóvja polgárait, különböző szervei, intézményei útján igyekszik hatást gyakorolni a kábítószer-használói kultúrára.

Hazánkban, az ezredfordulót megelőző tíz év, a politikai rendszer változása mellett, jelentős fordulatokat hozott a magyar kábítószer-fogyasztói körökben is. A folyamatosan változó szerhasználói környezetben a rendvédelmi feladatokat ellátó testületek is jelentős többletfeladatokkal kényszerültek szembenézni.

Közülük minden bizonnyal a Vám- és Pénzügyőrség volt azon állami szervezet, amelynek működésében, feladatköriében a legtöbb változás állt be ezen rövid idő alatt.

A 1990-es évek kábítószer-fogyasztói szokásainak megváltozásával, módosult a Vám- és Pénzügyőrség feladatköre, amely elősegítette, hogy ezen új kihívásokkal képes legyen megküzdeni a szervezet.

0474

MÉSZÁROS Balázs

### A Magyar Királyi Pénzügyőrség egyenruházata és felszerelése 1919-1944

Az egyenruha mint a testületi identitás kifejezője kiváló vizsgálati területet jelent a gazdasági rendvédelem I. világháború utáni fejlődése vonatkozásában. Az I. világháború végét követő válság következményei alól a pénzügyőrség sem vonhatta ki magát. Az első időszakban jellemzően a háborúból maradt ruhadarabok, szükségmegoldások jellemezték a testület személyi állománya tagjainak a megjelenését, miközben a honvédségi mintákat követve megindult az egyenruha modernizálása is. A zavaros viszonyokon a Magyar Királyi Pénzügyminisztérium 1925-től több rendelettel változtatott, így végül 1928-tól vezették be az új egyenruhát.

A tanulmány komplex értelemben vizsgálja a témát abban az értelemben, hogy az öltözék bemutatásán kívül az egyenruha beszerzésének és a testületi tagok részéről a modernizációs igényeknek a feltárásával is foglalkozik.

0475

PARÁDI Ákos

### A Magyar Királyi Pénzügyőrség teendői a katonai határőrizetre való áttérés időszakában

A Magyar Királyi Pénzügyőrség, mint a határ mellett szolgálatot teljesítő egységes szervezettel és fegyverzettel rendelkező rendvédelmi testület, fontos szerepet játszott a katonai határőrizetre való áttérés folyamatában. Az áttérést a területileg illetékes hadtest-parancsnokságok vezérkari osztályai tervezték és a feladatokat a terepen egyeztettek az érintett rendvédelmi testületek határ menti alakulatainak a képviselőivel. A tervek elkészítésére az 1912-ben elfogadott kivételes hatalomról szóló törvény adta meg a jogi lehetőséget. A Magyar Királyi Pénzügyőrség vámhatár vonallal rendelkező szakaszai személyi állományának a tagjai a mozgósítás nyomán automatikusan népfelkelővé váltak, így a helyi lakosság hadra fogható részének mozgósított tagjaival azonos jogállásúvá váltak. A határszélen szolgálatot teljesítő pénzügyőrök fontos szerepet töltek be a katonai határőrizetre történő áttérés folyamatában, melyet elősegítettek a felszereltségük, a kiképzettségük és a fizikális állapotuk javításával is.

0476

PARÁDI József

### A magyar rendvédelem 1919-1941

A magyar rendvédelem dualizmuskori és a két világháború közötti időszakában is az úgynevezett kontinentális rendvédelmi modell típusba volt besorolható, amelynek lényege az volt, hogy két pillértestületen nyugszik, nevezetesen a csendőrség és a rendőrség testületein. E két meghatározó testületípust egészítették ki a körülmények által szükségessé tett kisebb rendvédelmi szervezetek. A két világháború közötti időszakban — a trianoni békediktátum káros hatásainak enyhítéséből fakadóan — a kiegészítő szervezetek módosultak. Új szervezatként jelent meg a Magyar Királyi Folyamőrség és a Magyar Királyi Vámőrség. Továbbra is fennmaradtak azonban az I. világháborút megelőzően is működő és a központi hatalomnak alárendelt országos hatáskörű rendvédelmi testületek, azaz a Magyar Királyi Pénzügyőrség, a fegyőr testület (büntetés-végrehajtás), a Magyar Királyi Nemesi Testőrség és a Magyar Királyi Darabont Testőrség összevonása által létrehozott Magyar Királyi Testőrség, a dualizmus alatt is működő Magyar Királyi Koronaőrség és a Magyar Királyi Képviselőházi Őrség.

0477

PARÁDI József

### Pénzügy a dualizmuskori magyar határőrizetben

A kiegyezést követően a pénzügyi tárca szakterületén az újjáépülő polgári magyar állam elsőként létrehozott szervezetei közé tartoztak. Ebből fakadóan a határőrizet köteles határszakaszokon kezdetben a vámhatárvonallal rendelkező pénzügyőr szakaszok alkották az egyetlen erőt, amely eredményesen bevonható volt a magyar határőrizeti teendők végrehajtásába. A későbbiek során azonban a határőrizeti feladatok gyarapodása és ezen szolgálati teendők végrehajtását megvalósító testületek differenciálódása nyomán a társ határőrizeti szervezetek súlya nőtt a pénzügyőrséghez képest. A Magyar Királyi Pénzügyőrség azonban a kiegyezéstől az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáig végig jelen volt a magyar határőrizetben. A kiépülő magyar polgári határőrizeti rendszernek a testület határ menti alakulatainak határvonal őrző tevékenysége a határőrizetnek ugyan nem meghatározó, de nélkülözhetetlen elemét alkotta.

0478

**SZABÓ Andrea**  
**A Magyar Királyi Pénzügyőrség rangrendszere**  
**1867-1947**

A Magyar Királyi Pénzügyőrség, mint polgári fegyveres őrtestület önálló rendfokozati rendszerrel rendelkezett, amely kifejezte a testületi tagoknak a pénzügyőrségen betöltött helyét és szerepét. Ez a rangrendszer a polgári magyar állam társ polgári fegyveres őrtestületeihez hasonlóan eltért a korabeli katonai rangrendszertől. A rangok fizikai megjelenítési formáját és azoknak az egyenruhán való elhelyezkedését a Magyar Királyságban egységes elvek alapján alakították ki. Ebből fakadóan a rangok azt is tükrözték, hogy a viselőjük az állami hierarchián belül hol helyezkedik el. A rangrendszert kifejezte viselőjének a képzettségét, viszonyát a testület többi tagjához. E rangrendszer a polgári magyar állam mindkét időszakában, azaz a dualizmus és a két világháború között is lényegében azonos volt a kisebb módosításoktól eltekintve.

0479

**SZIGETVÁRI Oszkár**  
**Nyomozó tevékenység a Magyar Királyi Pénzügyőrségnél**

A Magyar Királyi Pénzügyőrséget a kiegyezés nyomán 1867-ben állította fel a LÓNYAY Menyhért által vezetett Magyar Királyi Pénzügyminisztérium. A pénzügyőrség pénzügyi rendőrségként működött elsősorban az egyedárusítási monopóliumokkal kapcsolatos teendőket végezve. A dualizmuskori tapasztalatok alapján a két világháború közötti időszakban — összhangban a társ rendvédelmi testületekben megvalósításra kerülő modernizációs folyamatokkal — vezették be a pénzügyőrségnél a nyomozó tevékenységet. A pénzügyőri nyomozó szakaszok hatásköre számos pénzügyőri egység működési területére kiterjedően valósult meg. A pénzügyőrségi nyomozó munka — annak ellenére, hogy speciális szakterületen folyt — a Magyar Királyi Rendőrségben kialakult gyakorlati tapasztalatokat hasznosította.